

Lugupeetud
Riigikogu juhatus
Riigikogu kultuurikomisjon
Riigikogu fraktsioonid

05.05.2021

Avalik pöördumine Riigikogu juhatuse, kultuurikomisjoni ja fraktsioonide poole

Eesti muuseumi- ja kunstivaldkonna esindajates tekitas sügavat muret 3. mail toimunud Riigikogu istung, kus rahvuskonservatiivsete erakondade initsiatiivil riigikogu ette kutsutud kultuuriminister pidi aru andma Kumu kunstimuuseumi näitusest „Erinevuste esteetika“.

- Demokraatlikus riigis ei saa ega tohi ette kirjutada, milliste teemadega kultuur tegeleb. Rahvusvahelises teadus-, kunsti- ja muuseumimaailmas on teemad, mida vaatab „Erinevuste esteetika“ – rassilised stereotüübid ja kolonialism – ammu akadeemilise ja ühiskondliku arutelu, kunsti- ja muuseuminäituste fookuses. Nendega tegelevad ka Eesti teadlased, kunstnikud ja kuraatorid. Näitusega kaasnenud arutelu rassistlike konnotatsioonidega pildipealkirjade muutmise või ka muutmata jätmise üle on olnud emotsionaalne, kuid vajalik, luues võimaluse arutleda, mitte vaikida ühiskonda polariseerivate teemade üle.
- Näidishukkamise mõõtu arupärimine Riigikogus, mille käigus pandi kultuuriminister keerulisse situatsiooni ja nõuti temalt näituse spetsiifilise sisu selgitamist, põhjendamist ja õigustamist, mõjub hoiatavalt ja heidutavalt teistele muuseumi- ja kunstivaldkonna initsiatiividele, mis plaanivad tegeleda ühiskonnas aktuaalsete, aga ka potentsiaalselt erinevaid arvamusi ja vaidlusi tekitavate teemadega.
- Riigikogus toimuv oli solvang väliskuraatori dr Bart Pushaw isiku, tema töö ja eesmärkide pihta. Avalik süüdistamine odavas propagandismis, „vasakliberalismi vähkkasvaja“ levitamises ja Brüsseli agendi rollis ei ole kindlasti see pind, mis aitaks kaasa Eesti kultuuriasutuste rahvusvahelisele koostööle. Ometi on väliskuraatorite pilk Eesti muuseumidele väga vajalik ja oodatud.
- Demokraatlikus ühiskonnas ei saa ega või ette kirjutada, kes tohib riigi ajaloo ja kultuuripärandiga tegeleda, milliseid teemasid tohib käsitleda ja millisest vaatenurgast seda tuleb teha. Demokraatliku, toimiva riigi ja ühiskonna aluseks on vabadus käsitleda ajalugu ja kultuuripärandit võimalikult mitmekesiselt – rahvusromantilisest ja rahvusülesest, kiitvast ja kriitilisest, kohalikust ja globaalsest perspektiivist jne.
- Konkreetselt nõuti tsensuuri, ehk siis ministri sekkumist oma allasutuste sisulisse töösse, väljendades arvamust, et kuraator pole loomeisik, vaid ametnik, keda tuleb kultuuriministeeriumi poolt korrale kutsuda.

- 3. mail toimunu väärast parlamendi arupärimise kui demokraatliku debati elemendi mõtet. Vastavalt riigikogu kodu- ja töökorrale on arupärimise eesmärk saada Vabariigi Valitsuse liikmelt infot küsimuste kohta, mis puudutavad tema ministeeriumi haldusala reguleerivate õigusaktide täitmist. Kui mõnes kultuuriministri haldusalasse kuuluvas asutuses toimub sündmus, mis tekitab mõnes parlamendiliikmes küsimusi või talle erinevatel, sh ideoloogilistel põhjustel ei meeldi, ei peaks see andma alust ministri välja kutsumiseks ja temalt aru pärimiseks. Kui küsimusi tekib, siis on parlamendiliikmel õigus pöörduda otse asutuse poole ja suhelda sündmuse korraldajatega. Demokraatliku riigi kultuuriminister ei anna näitustele, raamatutele, etendustele jne enne avalikkuse ette jõudmist luba ega sekku esitatava loomingu sisusse muul viisil. Kutsuda minister välja, et arutada ühe või teise loometeose sisu üle, lähtudes küsija maitse-eelistustest või poliitilistest arusaamadest, on parlamendiliikme volituste kuritarvitamine.

Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite Ühing

Rahvusvahelise Muuseumide Nõukogu (ICOM) Eesti Rahvuskomitee juhatus

MTÜ Eesti Muuseumiühingu juhatus

Eesti Kunstnike Liit

Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus

Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus